

सम्पादकीय**घुस डिलको अडियोले उज्जाएको प्रबृत्ति**

देशका प्रमुख दुई ठूला दलको समझदारीमा सत्ता सहयोगी सुरु भएको एक वर्ष पुगो क्छ । नेपाली काग्रेस र नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (एमाले) विच भएको साताउंदे सहमतिको जामा एपाले अध्यक्ष केपी शर्मा ओली प्रधानमन्त्री नियुक्त भएको एक वर्ष पूरा भएको क्छ । काग्रेस र एपाले विच २०८१ असार १७ गते भएको सहमति अनुसार राजनीतिक स्थायित्व र संविधान संशोधनसहितको मुदामा सहकार्यको आरम्भ भएको हो । सोही सहमतिका आधारमा काग्रेस, एमाले सहितको दलको समर्थनमा २०८१ असार ३० गते अध्यक्ष ओली प्रधानमन्त्री नियुक्त भएका थिए । अस्थिर राजनीतिक चरित्र भएका दलका नेता भएको परीक्षणमा सरकार एक वर्ष चल्नुलाई नै सफलता मान्युपर्छ ।

राजनीतिक अस्थिरता चाहनेहरू र व्यवस्थाविरोधीका लागि वर्तमान सरकारको स्थायित्व अस्थिरकर हेको छाती शक्तिले सरकार ढाल अनेक वाहानाका आन्दोलन चलाइसरकार आजै ढले भेलि ढले सामाजिक सञ्जलमा छायोसरकार ढाल शुरू आन्दोलन व्यवस्था ढाल्नेतिर अधिक बढाइयो । व्यवस्था ढलिहाल लाग्यो भने प्रचाराखाली भयो । यी सबै प्रोपोन्डा थिए । अस्थिरता चाहनेहरू विभिन्न आवारणमा अहिलेपनि सल्लालाइखालेका छन् । यो सरकारलाई पनि अस्थिर बनाउने एकदम तुलो प्रयास भइरहेको क्छ तर एक वर्ष भयो । यो समीकरणको सरकार अधिक बढाइहेको क्छ । अहिलेसम्मा आधारभूत रूपमा आधारशीला निर्माणका काम भएका छन् । काग्रेस र एमालेबीचमा दरार ल्याउने काम सफल हुन सकेका छैन् ।

राजनीतिक स्थायित्वसँगै आर्थिक रूपान्तरण, सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउने तथा नागरिकको गुनासो सम्बोधन गर्ने सन्दर्भमा सरकारको काम अझे सकृद छुप्पें महसुस प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीले गर्नु अहिलेको यथार्थता हो । यो समीकरण २०८४ सम्म जाल्ल भने दुवै दलका प्रमुख नेताले भन्दै आएको हुँता चुनाव सम्म जाने अपेक्षा गर्न सकिन्छ । यदै यो भएमा केही स्थिरता भएको मानन सकिन्छ तर रित्तरात मात्रै भएर हुँदैन । परिणाम पनि दिनु पर्छ । आपूले सहमति गर्दाका तुँदा पनि सम्भन्न पर्छ र संविधान संशोधन र सुधारबाटे काम अधिक बढाउन ढिलाइ गर्नु हुँदैन । एक वर्षको समीक्षा गरेर नीनौ प्रयास थाल्नुपर्छ “वी काम गर्न स्थायित्व चाहिन्छ । व्यवस्थाविरोधी र अस्थिरता चाहनेलाई ठाउँ दिनै हुँदैन । देशका समस्या समाधान गर्न अझै सक्रिय र जागरूक भएर समाधान गर्ने जानु पर्छ । जनताको असनुष्टुति सम्बोधन गर्नु पर्छ । कमीकमजोरी सुधार गर्नु पर्छ ।”

घुस लेनदेन संबंधी अडियोमा विवादित बनेपछि संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्री राजकुमार गुप्ताले मंगलबाट प्रधानमन्त्रीलाई राजनीतामा बुझाएका छन् । एमालेका केन्द्रीय सदस्य एवं सांसद समेत रहेका गुप्ता ७८ लाख घुस लेनेदेनमा विवादमा पोका थिए । मालापोत कार्यालय कास्कीका तत्कालीन प्रमुखोंको सरुवा गोल ५३ लाख र भूमि आयोग कास्कीको अध्यक्ष बनाउन २५ लाख डिल गोले अडियो सार्वजनिक भएपछि प्रधानमन्त्रीको निर्देशनमा गुप्ताले राजीनामा दिएका छन् । गुप्ताको राजिनामा स्वीकृत भए संगै । राष्ट्रिय सभा सदस्य भगवती न्यौपाने संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्री नियुक्त भएकी छानाधुस काण्डको अडियो विवाद बाटे छानाकिले हुँते भएको छामत्रीको राजिनामा मात्र गरेर पुदैन छानबिन हुन्पछ । बिचौलीयाले कसरी मन्त्रीलाई खेलाउन र विवादमा ल्याउँछ भने बारेमा अन्य मन्त्रीका लागि सचेत बन्ने अवसर पनि हो । ‘प्रश्न उठेपछि कारबाही गर्ने भन्ने नै थिए । यसअधिक पनि सोधाखोज भएको थिए । मन्त्रीको जावफ्मा चित नबुझेपछि प्रधानमन्त्रीले सोमवार बिहान बालुवाटारम बोलाएर २४ घण्टामा राजीनामा दिन भनेका थिए ।

घुसकाण्डमा भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्री बलराम अधिकारी र तत्कालीन मन्त्री रींजित श्रेष्ठ पनि तनिएकी छन् यही मन्त्रालय मातहतका निकायमा सरुवा र नियुक्तिका विषयमा अडियो सार्वजनिक भएको हो । बिचौलियाले मन्त्री अधिकारीलाई ३१ लाख दिएको दाबीसमेत गरेका छन् । अधिकारीले सोमवार प्रतिनिधिसभाको बैठकमा आफूलाई विवादमा तान खोजिएको भदौ अनियमिता पुष्टि गरेर गर्ने सजाय भोग्न तयार रहेको बताएका थिए । एमालेका दोन्हालाई विवादमा चाही वार्षिक विवादमा ल्याउँछ भने बारेमा अन्य मन्त्रीका लागि सचेत बन्ने अवसर पनि हो । ‘प्रश्न उठेपछि कारबाही गर्ने भन्ने नै थिए । यसअधिक पनि सोधाखोज भएको थिए । मन्त्रीको जावफ्मा चित नबुझेपछि प्रधानमन्त्रीले सोमवार बिहान बालुवाटारम बोलाएर २४ घण्टामा राजीनामा दिन भनेका थिए ।

-डा सुनिल शर्मा आचार्य

साधारणतया वर्षा यामको सुरु तथा अन्त्य र जाडो यामको सुरु तथा अन्त्यमा रुधाखोकी ज्वरो, इन्फ्लुएज्जाका बिरामी बढी देखिने गर्दछन् । मौसमी रुधाखोकी, भाइरल इन्फ्लुएज्जा भाइरस अथवा रुधाखोकी मात्रै जे भने पनि यी सबै भाइरल इलनेस हुन् ।

पर्यटक लोभ्याइरहने घान्दुक, गुरुड समुदायको जीवन्त सङ्ग्रहालय

जमुना वर्षा शर्मा

पोखरा, ३१ असार

जब प्रकृति, संस्कृति र आतिथ्यता एकै ठाँमा भेटिन्छ, त्यहाँ पुगे पर्यटकले पनि अलौकिक आनन्दको अनुभूति गर्न्छ।

कास्कीको अन्नपूर्ण

गाउँपालिकाको घान्दुक पनि यस्तै प्रकृति, संस्कृति र आतिथ्यताको संगम हो भद्रा फरक पर्दैन।

यहाँको मौलिक संस्कृति र यहाँबाट देखिने हिमशृङ्खलाका सुन्दर दृश्यले पर्यटकलाई लोभ्याइरहको छ। पर्यटन राजधानी पोखराबाट करिब ६० किलोमिटरको दुरी र अन्नपूर्ण हिमालको काखमा लुम्बुयिएको घान्दुक पर्यटकीय गाउँ मात्र होइन, गुरुड जातिको जीवन्त सङ्ग्रहालय पनि हो। जहाँ दुखालाले छाएका घरहरू, सफा र चिट्टिक परेका गल्लीहरू, हाँसिला अनुहार र मुकुराइहेका हिमालले घान्दुकलाई जीवन्त बनाएका छ्। काठमाडौंबाट घुम आउनुभएका शिक्षक छ्याची थापाले आँखे अगाडिको सुन्दर हिमाल र गुरुड समुदायको आतिथ्याबाट आफू निकै प्रभावित भएको बताउनुभयो।

“बर्यायाम सुन्मका लागि उपयुक्त होइन भद्राभन्दै पनि हामी घान्दुक आइपुको थिएँ, यहाँ आइसकेपरिज्ञो आनन्द बेलै पायाँ, बादलको धुटोभित्र लुकेको हिमालसँग स्थानीयको आतिथ्यताले हामीलाईलोभ्यायो”, उहाँले भनुभयो। पतिसँगै घुम आउनुभएकी बेसीसहरकी अनुजा

न्यौपानेले यहाँको शान्त वातावरण र सुन्दर हिमालका दृश्यले यहाँ आइपुको थकान मेटाइदिएको अनुभव सुनाउनुभयो। “घान्दुकका बरिमा जिति सुनिएको थिए, त्योभन्दा धैर पाएँ यहाँको सुन्दरता र आतिथ्यता सँधैभरी सम्फनामा रहनेछ”, उहाँले भनुभयो।

पर्यटन प्रवर्द्धनको कार्यक्रम लिए घान्दुक आइपुनुभएका गाउँ पर्यटन प्रवर्द्धन मञ्च (भिटोफ) गण्डकीको पूर्वअध्यक्ष नवराज अधिकारीले घान्दुक गुरुड समुदायको जीवन्त संस्कृति र परम्परा धानेको गाउँ भएको बताउनुभयो। “घान्दुक गुरुड संस्कृतिको एउटा धरोहर हो, यहाँका घरहरूको वास्तुकला अद्वितीय छ, दुइ गाले बनेका र स्लेटेले छाएका परम्परागत घरहरूले गाउँलाई मौलिक रूप दिएका छन्, सफा र चिट्टिक परेका दुइगे गल्लीहरूमा हिंदुदा बेलै आभास हुन्छ।”

पू. व॑ अ॒ ध य क्षा अधिकारीले गाउँमा निर्माण भएको गुरुड सङ्ग्रहालयले गुरुड जातिको परम्परागत जीवनशैली, प्रयोग गर्ने भौँडाकुँडा, हातियार र वेशभूषाको जीवन्त प्रदर्शनी गरेको बताउनुभयो। “हामीले प्रवर्द्धन गर्ने भनेको यही मौलिकता र आत्मीयपन हो, जसले पर्यटकलाई पटक-पटक यहाँ आउन प्रेरित गर्छ।”

यहाँका अधिकांश घरबास (होमपटे) महिलाले सञ्चालन गरेका छन्। यसले महिलालाई आर्थिक सशक्तीकरणमा पनि टेवा

पुच्चाएको पूर्वअध्यक्ष अधिकारीको भनाइ छ। घान्दुकमा आशीष होमस्टे सञ्चालन गर्दै आउनुभएका हरिमाया गुरुडले घान्दुक आउने पर्यटकका कारण आफूहरू आर्थिक रूपमा आत्मनिर्भर भएको बताउनुहुन्छ। “घान्दुक हाम्रो जीवन र परिचान हो, पाहुनालाई पारिवारिक वातावरणमा सेवा दिइरहाका छौं, त्यसैले उहाँले घरहरू कर्किर्किए आउनुहुन्छ”, उहाँले भनुभयो, “चुल्होचौकोबाट सुरु भएको मेरो यात्रा आज पर्यटन र आत्मनिर्भरताको कथा बनेको छ। हिमाल हेरेर हुकिएका हामी महिलाहरू, आज आफै खुडामा उभिएर संसारलाई स्वागत गरिरहेका छौं।” पछिल्लो समय यहाँका स्थानीयका लागि पर्यटन आयोजनको मुख्य स्रोत हो। होटल सञ्चालक विधिमाया गुरुडले भनुभयो, “होमस्टेमा आउने पाहुनालाई यहाँको रहनसहन संस्कृति र प्राकृतिक सुन्दरतामा रमाउने गर्नुहो, हामीले पनि सकेसम्म राम्रो आतिथ्यता प्रदान गर्दछौं, पाहुनालाले विशेष गरी यहाँको सुन्दरता र परिकारमा बढी रमाउनुहुन्छ।” पछिल्लो समय उहाँमा नयाँ सुताले होमस्टे एवं होटल सञ्चालनमा चासो नदेखाउंदा घान्दुकको मौलिकता र सुन्दरता हाराउने हो कि भने चिन्ता छ। “नयाँ पुस्ता गाउँमा दुख गर्न खोजैन, विदेश जाने रहले गर्दा आफौ मौलिक पहिचान बोकेको घान्दुकको विशेषता लोप हुने हो कि भने चिन्ता पो लाग्छ मलाइ छ।

कच्चा पदार्थको प्रयोग गरि आयोजन गर्न सकिने गरि आयोजना गरिएको तालिम समाप्त समारोहमा बोल्दै सञ्चाका अध्यक्ष विष्णु प्रसाद वरालले तालिमा सिकेको सिपको प्रयोग गरि व्यवसायिक उत्पादनमा जोडिन आग्रह गरेका थिए। सोही अवसरा लेखनाथ उद्योग बाणिज्य संघकी महासचिव जानुका अधिकारीले महिलाहरूको सिप विकासका लागि संघले पनि समय समयमा तालिमको आयोजना गरिरहेकाले थप तालिमको आवस्यक परेमा संघले सहयोग गर्ने वताएकी थिईन।

जल्धारे बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाकी उपाध्यक्ष शारदा देवि वरालले स्वागत मन्त्रव्य राखेको उत्तर कार्यक्रमको आवस्यक परेमा संघले सहयोग गर्ने वताएकी थिईन। कार्यक्रम

उपाध्याय, कृष्ण रानाभाटको सक्रियतामा पुर्व विद्यार्थीहरूको भेलाले मिडिया संचालक कृष्ण रानाभाटको अध्यक्षतामा नयाँ कार्यसमिति सर्वसम्मत चयन गरेको थिए।

पछिल्लो समय संस्कृताई विधिवत दर्ता गरेपछि विद्यालयमा धेरै कार्यहरू गर्दै आएको छ। विद्यार्थीहरूलाई न्यानो कपडा, स्कूल ड्रेस वितरण, पत्रकारिता तालिम, चित्रकला प्रतियोगिता, साहित्यकी कार्यक्रमहरू, विद्यालय परिसरमा सरसफाई, पुर्व विद्यार्थीहरू विच पुनःमिलन कार्यक्रम, वनभोज कार्यक्रम, २३ सय विद्यार्थीहरूको ३ दिन लगाएर आँखा स्क्रीनिङ लगायतका कार्यहरू गरेको सांचिव शालिकराम भण्डारीले वताए। उक्त कार्यक्रमहरू सम्पन्न गर्नको लागि छोरेपाटन माविका

त”, उहाँले भनुभयो। अन्नपूर्ण गाउँपालिकाका अध्यक्ष विष्णु केसीले घान्दुक पर्यटकीय गाउँ भएकाले यसको विकासका लागि पर्यटन केन्द्रित कार्यक्रममा जोड दिएको बताउनुभयो। घान्दुक देश विदेशका पर्यटकको घुम आउने गन्तव्यको रूपमा विकास भएको उहाँको भनाइ छ। अध्यक्ष

केसीले आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को नीति तथा कार्यक्रममा पर्यटन विकासका लागि र २० लाख बजेट विनियोजनागरेको जानकारी दिनुभयो। उहाँका अनुसार यहाँ सञ्चालित अधिकांश होटल र घरबास (होमस्टे) हरूले पर्यटकलाई व्यावसायिक सेवा मात्र नभई पारिवारिक वातावरण प्रदान गर्नुहुन्न। यहाँ आउने पर्यटकले विशेष गरी यहाँको बताउनुभयो।

यहाँका अधिकांश घरबास (होमस्टे) महिलाले सञ्चालन गरेका छन्। यसले महिलालाई पर्यटकलाई भन्नुको तरकारी र लोकल कुखुराको मासु मन पराउने गरेको उहाँको भनाइ छ।

हिमशृङ्खला, चियावान, मेश्मबाहारासँग गाउँमा रहेको पुरानो

निखिल सापकोटा

पोखरा, ३१ असार

रोटरी क्लब अफ नक्साल शक्ति र रोटर्याक क्लब अफ नक्साल शक्तिको संयुक्त व्यवस्थापनमा पोखरा महानगरपालिका वडा नम्बर १३ आर्वामा बृहत वृक्षारोपण कार्यक्रममा

गरिएको छ। “भविष्य बढाउ : २०८५ लाई हरियो वर्ष बनाउ” भने मुलाराका साथ आयोजना गरिएको बृक्षारोपण कार्यक्रममा रोटरी क्लब अफ नक्साल शक्तिका अध्यक्ष रोटरियन असरा कोर्झाला, तोलविकास संस्थाको आयोजना तथा पोखरा १३ कार्यक्रममा विशेष गरी योगदान दिएरहन डा. लुना शर्मा, गण्डकी प्रदेशकी पहिलो उपसभामुख सूजन शर्मा, रोटरी क्लब दिँडो, गुन्डुको अचार, सिस्तुको तरकारी र लोकल कुखुराको मासु मन पराउने गरेको उहाँको भनाइ छ।

हिमशृङ्खला, चियावान, मेश्मबाहारासँग गाउँमा रहेको पुरानो

लगायत उत्पादनको तयारीमा दुरुहुन्न। वाइन र लिटोका लागि प्रधानमन्त्री कृषि आयुषिकीकरण प्रधानमन्त्री, यात्रीयन एकाइले सञ्चालित अधिकारी, यात्रीयन गरिएको छ। रेताने बालीबाट केकस्ता वस्तु उत्पादन गरेर विश्व बजारमा पुऱ्याउन सकिन्छ भन्ने विषयमा अध्ययन गरिएको उहाँले बताउनुभयो।

लगायत उत्पादनको तयारीमा दुरुहुन्न। वाइन र लिटोका लागि प्रधानमन्त्री कृषि आयुषिकीकरण प्रधानमन्त्री, यात्रीयन एकाइले सञ्चालित अधिकारी, यात्रीयन गरिएको छ। रेताने बालीबाट केकस्ता वस्तु उत्पादन गरेर विश्व बजारमा पुऱ्याउन सकिन्छ भन्ने विषयमा अध्ययन गरिएको उहाँले बताउनुभयो।

लगायत उत्पादनको तयारीमा दुरुहुन्न। वाइन र लिटोका लागि प्रधानमन्त्री कृषि आयुषिकीकरण प्रधानमन्त्री, यात्रीयन एकाइले सञ्चालित अधिकारी, यात्रीयन गरिएको छ। रेताने बालीबाट केकस्ता वस्तु उत्पादन गरेर विश्व बजारमा पुऱ्याउन सकिन्छ भन्ने विषयमा अध्ययन गरिएको उहाँले बताउनुभयो।

लगायत उत्पादनको तयारीमा दुरुहुन्न। वाइन र लिटोका लागि प्रधानमन्त्री कृषि आयुषिकीकरण प्रधानमन्त्री, यात्रीयन एकाइले सञ्चालित अधिकारी, यात्रीयन गरिएको छ। रेताने बालीबाट केकस्ता वस्तु उत्पादन गरेर विश्व बजारमा पुऱ्याउन सकिन्छ भन्ने विषयमा अध्ययन गरिएको उहाँले बताउनुभयो।

लगायत उत्पादनको तयारीमा दुरुहुन्न। वाइन र लिटोका लागि प्रधानमन्त्री कृषि आयुषिकीकरण प्रधानम